

Довідка

щодо запровадження в закладах загальної середньої та професійної освіти годин спілкування та позакласних заходів щодо коректної мови, гідного ставлення до всіх громадян, включаючи осіб старшого віку та осіб з інвалідністю, осіб з інвалідністю внаслідок війни, ветеранів війни, формування поваги до людей незалежно від віку і виховання, солідарності між поколіннями та недопущення дискримінації (інформація про виконання пункту 21.2 Плану заходів на 2025-2026 роки з реалізації Національної стратегії із створення безбар'єрного простору в Україні на період до 2030 року, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 25 березня 2025 року № 374-р, станом на 01.12.2025)

Станом на 01 грудня 2025 року в області функціонують 707 закладів загальної середньої освіти з учнівським контингентом 243 723 осіб.

Підготовку кваліфікованих робітників здійснюють 23 заклади професійної освіти, у яких навчаються 11 185 здобувачів освіти.

Тематика коректної мови, гідного ставлення до всіх громадян, включаючи осіб старшого віку та осіб з інвалідністю, ветеранів війни, недопущення дискримінації, інші включена до предмету «Громадянська освіти».

Елементи громадянської компетентності у закладах дошкільної освіти розглядаються під час вивчення тем з організації взаємодії дорослих з дітьми та дітей між собою: проведення тематичних занять та бесід про права дитини. У закладах облаштовано куточки безпеки та примирення для мирного розв'язання конфліктів; для роботи з дітьми вихователі використовують посібники, плакати, аудіо, відео та ілюстровані матеріали ЮНІСЕФ; розповсюджуються буклети та пам'ятки від ЮНІСЕФ про громадянські компетенції.

Громадянська компетентність формується під час вивчення предмету «Я досліджую світ» / «Я у світі» (інтегрований курс), який спрямований на формування соціальної та громадянської компетентностей: знання про сім'ю, школу, громаду, правила співжиття, права й обов'язки, місцеву історію і символіку, зокрема під час вивчення розділів/тем: «Моя сім'я та рід», «Моя громада», «Правила життя в колективі», «Урочисті дати та символи», «Права дитини»; предмету «Українська мова та Літературне читання» під час обговорення моральних дилем, соціальних відносин, поняття справедливості, дружби, відповідальності; «Основи здоров'я», де розвивають повагу до себе й інших, безпечну поведінку, емпатію, вміння вирішувати конфлікти тощо, зокрема у розділах/темах: «Права дитини і обов'язки», «Безпечна поведінка в громаді», «Емоції й спілкування» під час проведення тренінгів з емпатії, правил безпечної поведінки, бесід про права й відповідальність.

На уроці з громадянської освіти у 8 класі у розділі «Соціальна активність громадян» вивчаються теми: «Міжкультурне спілкування. Толерантність, Інклюзія», «Подолання дискримінації».

У 10 класі вивчається тема «Поняття дискримінації. Основні форми та прояви дискримінації. Толерантність та інклюзія».

У розділі «Людина в соціокультурному просторі» вивчаються теми «Стереотипи та упередження, Дискримінація, Конфлікти», інші.

Під час вивчення тем особлива увага приділяється формуванню культури мовлення на різних заходах з використанням таких форм та методів позакласної роботи: участь в громадянознавчих суспільних акціях; роботі клубів, гуртків, музеїв, шкіл лідера, учнівського самоврядування; реалізації інформаційних, дослідницьких, просвітницьких, суспільних проєктів; проведенні виховних заходів; волонтерській учительській та учнівській діяльності.

У 2025 році близько 30 тисяч учасників освітнього процесу пройшли підвищення кваліфікації з безпекових питань, питань базових психологічних втручань, основ психологічної самодопомоги і прав, свобод та обов'язків.

З метою виховання у підростаючого покоління поваги, гідного ставлення до всіх громадян у закладах загальної середньої та професійної освіти упродовж 2025 року проведено цілий ряд заходів:

- години спілкування: «Коректна мова – шлях до поваги», «Ветерани серед нас», «Вчимося толерантному спілкуванню», «Чуйність і доброта – два крила, на яких тримається людство», «Коректна мова — мова поваги», «Усі різні — усі рівні» (у рамках тижня толерантності – листопад 2025);

- зустрічі з волонтерами, які безпосередньо спілкуються/допомагають військовим ЗСУ на фронті;

- години спілкування до Міжнародного дня людей з інвалідністю (3 грудня) «Байдужість – найстрашніший ворог для людини»;

- тиждень морального виховання «Доброта і милосердя врятують світ»;

- уроки доброти «Твори добро, бо ти людина!»;

- організовані перегляди та обговорення відеоролика «Почути серцем»;

- практичні заняття з використанням матеріалів «Довідника безбар'єрності» (навчання недискримінаційному спілкуванню та вживанню коректної термінології щодо осіб з інвалідністю та людей старшого віку);

- єдині виховну годину на тему «Світ рівних можливостей»;

- круглі столи «Бар'єри невидимі, але існують»;

- ігри-симуляції «У чужих черевиках», під час якої діти на практиці відчули, з якими труднощами щодня стикаються люди з інвалідністю.

(<https://www.facebook.com/share/p/1N6EiUNU4e/>,

<https://www.facebook.com/share/p/1D7d1Yb429/> ,

<https://www.facebook.com/share/p/17vow32qHe/>

<https://osvita-omr.gov.ua/uroky-bezbar-iernosti-u-zakladakh-osvity-mista/>)

У грудні 2025 року Подільський молодіжний центр LOFT вирушив до закладів освіти з інтерактивним різдвяним квестом «Книга зниклих бажань». Діти розгадують шифри, шукають підказки й працювали у командах, щоб дістатися до фінального сюрпризу. У програмі заходів звернено увагу на використання коректної мови, гідного ставлення до всіх громадян, включно з особами старшого віку та особами з інвалідністю, особами з інвалідністю внаслідок війни, ветеранами війни, формування поваги до людей незалежно від віку і виховання солідарності між поколіннями та недопущення дискримінації (<https://www.facebook.com/share/p/1Jau21cDyp/>).

Заклади освіти Катлабузької селищної ради постійно долучаються до організації та проведення комунікаційно-інформаційної роботи серед населення громади в рамках просвітницької кампанії «Україна без бар'єрів»

Так, упродовж 2025 року організовані у закладах освіти громади наступні інформаційно-просвітницькі заходи:

- перегляди і обговорення соціальних відеороликів та документальних фільмів про інклюзію та доступність.

- години спілкування на тему «Безбар'єрність - право кожного», «Рівні можливості для всіх», літературні читання та обговорення творів про прийняття та рівність (<https://www.facebook.com/share/p/17opPkRvn1/>).

В Ізмаїльській міській територіальній громаді:

- у рамках Національного тижня безбар'єрності були проведені тематичні бесіди, тренінги, виховні години та інші заходи

(<http://izmail-osvita.gov.ua/3133-natsionalnij-tizhden-bezbar-ernosti>)

(<http://izmail-osvita.gov.ua/3130-tizhden-bezbar-ernosti>)

(<http://izmail-osvita.gov.ua/3237-tizhden-bezpeki-dorozhnogo-rukhu-v-pochatkovij-shkoli-4-p2>)

(<http://izmail-osvita.gov.ua/3206-informatsijni-materiali-dlya-dp-i-du>).

- наприкінці вересня 2025 року з учнями 6-11 класів був проведений Всеукраїнський урок Добра на тему: «Дружба, гідність і повага до дітей з паліативними захворюваннями», започаткований Благодійним фондом «Місто Добра», який з 2016 року підтримує дітей та родини зі складними життєвими обставинами;

- у листопаді 2025 року пройшли Дні толерантності, під час яких з дітьми говорили про повагу, доброту та вміння приймати одне одного такими, якими вони є. До проведення заходів були залучені практичні психологи закладів освіти та офіцери служби освітньої безпеки. (<https://www.facebook.com/photo?fbid=1927096884538237&set=pcb.1520441149243909>)

23.12.2025 відбувся захід на тему «Працевлаштування без бар'єрів: діалог роботодавців, влади та громадськості», до участі у якому були запрошені представники Одеського обласного центру зайнятості, Ощадбанку, Фонду соціального страхування осіб з інвалідністю, представники закладів освіти, ветеранських спільнот та громадськості.

Під час заходу обговорено стан працевлаштування людей з інвалідністю в Одеській області, бар'єри та виклики, з якими стикаються роботодавці та кандидати, успішні кейси інклюзивного працевлаштування, міжнародні стандарти МОП та практики інклюзивного HR

Інклюзивна зайнятість — це можливість створити умови, за яких кожна людина матиме шанс на гідну працю, а роботодавці — на мотивованих працівників, підтримку держави та ефективні інструменти адаптації робочих місць.

Одним з напрямків виховної роботи в закладах освіти області є формування у здобувачів освіти навичок безпечної поведінки, попередження гендерно обумовленого насильства, конфліктів та негативних явищ у закладах освіти.

З цією метою фахівцями соціально-психологічної служби запроваджується ряд інформаційно-просвітницьких програм, рекомендованих

Міністерством освіти і науки України («Особиста гідність. Безпека життя. Громадянська позиція», «Навчіть дитину захищатися», «Вчимо дитину захищатися», «Я вмію себе захистити», «Безпечний простір»).

Водночас надаються групові та індивідуальні консультації, проводяться консультативні бесіди для здобувачів освіти усіх вікових категорій з проблеми адаптації до нових умов навчання; інформаційні заходи щодо запобігання різним формам дискримінації та насильства в закладах освіти для усіх учасників освітнього процесу; тренінги з формування навичок толерантного міжособистісного спілкування.

Зокрема, проведено години спілкування «Булінгу – «НІ», «Наші долоньки проти насильства», «Мій світ без насильства», «Зупини насилля – захисти себе», флешмоби «Майбутнє без насильства», виставки плакатів та малюнків «Не бійся сказати «НІ». Також з батьками здобувачів освіти проведено відповідні профілактичні бесіди (<https://www.facebook.com/share/p/1CXaiU5aac/>, <https://www.facebook.com/share/p/1QDD789udn/>, <https://www.facebook.com/share/p/16fZWRFqNY/>, <https://www.facebook.com/share/p/1HaKojExKi/>, <https://www.facebook.com/share/v/18L6QiLraH/>, <https://www.facebook.com/share/p/1AJw1wW5Eg/> .

У межах профілактичної, просвітницької роботи у закладах освіти щороку педагогічні працівники та здобувачі освіти беруть активну участь у Всеукраїнській акції «16 днів проти насильства», метою якої є формування у дітей ціннісних життєвих навичок та ненасильницьких моделей поведінки, формування гендерної компетенції педагогічних працівників, здобувачів освіти, а також підвищення розуміння та обізнаності про всі форми насильства.

Навчання педагогів дає можливість підвищити рівень якості роботи з різними категоріями учасників освітнього процесу – дітьми з особливими освітніми потребами, з батьками такої категорії дітей, з іншими дітьми, які навчаються разом.

Відповідно до реалізації Національної стратегії із створення безбар'єрного простору в Україні на період до 2030 року в закладах освіти здійснюється робота щодо навчання здобувачів освіти та інших учасників освітнього процесу з питань коректної мови, гідного ставлення до всіх громадян, включаючи осіб старшого віку та осіб з інвалідною, осіб з інвалідною внаслідок війни, ветеранів війни, формування поваги до людей незалежно від віку і виховання солідарності.

З цією метою запроваджено проведення годин спілкування та позакласних заходів відповідної тематики.

За звітній період у закладах професійної та фахової передвищої освіти проведено 524 позакласні заходи щодо коректної мови, гідного ставлення до всіх громадян, включно з особами старшого віку та особами з інвалідністю, особами з інвалідністю внаслідок війни, ветеранами війни, формування поваги до людей незалежно від віку і виховання солідарності між поколіннями та недопущення дискримінації.

Також заклади освіти області активно долучилися до участі в Національному тижні безбар'єрності
(<https://www.facebook.com/share/p/1Ai3Tdzvxn/>,
<https://www.facebook.com/share/p/1AczaQV2kp/> ,
<https://www.facebook.com/share/p/1KreFiXDkR/?mibextid=wwXIfr>
<https://www.facebook.com/share/p/17w86GERVS/?mibextid=wwXIfr>
<https://www.facebook.com/share/p/1BGLV5WEtg/?mibextid=wwXIfr>).

Упродовж 19-25 травня цього року за участі учасників освітнього процесу (учнів, батьків, педагогів) у всіх закладах освіти пройшли тематичні заходи у різноманітних формах, засідання студентських та учнівських рад закладів професійної та фахової передвищої освіти з обговоренням питання «Чутлива лексика» (щодо недопущення дегуманізації людей з інвалідністю).

Навчально-методичним центром професійно-технічної освіти в Одеській області 29 жовтня 2025 року проведено онлайн-тренінг із здобувачами освіти закладів професійної освіти у рамках курсу «Школа підтримки» на тему: «Толерантність і роль педагога у формуванні особистості здобувача», що був проведений з метою підвищення компетентності педагогів у питаннях формування толерантності, профілактики булінгу та створення інклюзивного освітнього середовища.

З метою формування у кожному закладі комфортного безбар'єрного освітнього середовища упродовж 2025 року у закладах пройшли: години безбар'єрності, вікторини, квести, інтерактивні заняття, флешмоби, усні журнали, лекції, тренінги, засідання за «круглим столом», уроки доброти і толерантності, складання проєктів, виставки малюнків «Безбар'єрність моїми очима», випуски радіогазети «Словник безбар'єрності» тощо.

А також, показ презентацій, роликів та мультфільмів, що особливо зацікавило дітей дошкільного віку та учнів початкової школи.

Застосування різних підходів і форм дає можливість сформувати позитивне ставлення до форми безбар'єрності як суспільної норми.

У процесі інформаційної кампанії здобувачі освіти ознайомилися з поняттям та вимогами безбар'єрності, вчилися користуватися мовою поваги, орієнтуватися в базовій термінології «Довідника безбар'єрності» (<https://www.youtube.com/watch?v=JXtRBuWRHt4>).

З метою обізнаності громадян про питання безбар'єрності проведено круглий стіл «Бар'єри: фізичні, соціальні, інформаційні — як їх подолати» для лідерів молодіжних громадських організацій.

Також організовано зустріч з лідерами учнівського самоврядування закладів професійної освіти області на базі Навчально-методичного центру професійно-технічної освіти в Одеській області - «Безбар'єрність в молодіжному середовищі та в їх діяльності».

У Березівському ВПУ Одеської політехніки до Міжнародного дня прав людини було проведено інформаційно-пізнавальний урок з елементами інтерактивних методик «Права в дії» (<https://www.facebook.com/share/p/17vM8XjAqy/>)

В Одеському ВПУ МТС у рамках «Всеукраїнського тижня правових знань», присвяченого Міжнародному дню прав людини, проведено тематичні класні години: «Конвенція ООН про права дитини - основні права, гарантії та

обов'язки, які має знати кожен», «Проблема кібербулінгу очима підлітка — як розпізнати, протидіяти та не стати його жертвою чи учасником»;

В ОКУ «Подільський медичний фаховий коледж» проведено акцію «Зупинись. Відчуй. Зрозумій»

(https://www.facebook.com/photo/?fbid=1430948268062337&set=pcb.1430949904728840&locale=ru_RU).

У Лиманському професійному аграрному ліцеї напередодні Дня толерантності проведено «Кольоровий тиждень» та акцію «Біла листівка», під час якої кожен написав теплі слова підтримки чи подяки своїм одногрупникам та педагогам, зняли короткі відео «5 добрих вчинків, які я зроблю цього тижня» (<https://www.facebook.com/share/p/1BpKjgC5UK/>);

В ДНЗ «Одеський центр ПТО» проведено тренінг для педагогічних працівників на тему: «Адаптація та інтеграція ВПО в освітній процес: виклики та шляхи вирішення» тощо.

Заклади освіти Одещини долучилися також до ініціатив, присвячених Всесвітньому дню ментального здоров'я, адже психологічна стійкість і підтримка - невід'ємна частина освітнього процесу сьогодні (<https://www.facebook.com/share/p/1AF4NM5MEb/>).

Під час проведених заходів дорослі, педагоги та батьки, разом з дітьми навчалися постигати принципи безбар'єрності, бути уважними до кожного, розуміти інших людей.

Безбар'єрність – це не лише про зручність та комфорт.

Це про створення справедливого, рівноправного суспільства, у якому кожен має можливість розвиватись, навчатись, працювати та жити повноцінним життям.

Інформація про організовані заходи систематично висвітлюється на сайті Департаменту освіти і науки облдержадміністрації, на сайтах та сторінках соціальних мереж закладів освіти області.